

POSTANOWIENIE

9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

na posiedzeniu niejawnym 9 kwietnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku B.T.
z udziałem W.T.
o podział majątku wspólnego,
na skutek skargi kasacyjnej B.T.
od postanowienia Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie
z 23 lutego 2024 r., IV Ca 1104/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 23 lutego 2024 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, w sprawie z wniosku B.T. z udziałem W.T. o podział majątku wspólnego, na skutek apelacji obojga uczestników sprostował oczywistą niedokładność w zaskarżonym postanowieniu w ten sposób, iż po słowie „POSTANOWIENIE”, a przed słowem „CZĘŚCIOWE” dodał: „WSTĘPNE i” (pkt 1), sprostował oczywistą niedokładność w zaskarżonym postanowieniu w ten sposób, iż po podpunkcie 4 dodał podpunkt 4a o treści: „ustalić łączną wartość nieruchomości opisanych w punkcie I. podpunkty I)-4) na kwotę 1 778 000 zł (jeden milion siedemset siedemdziesiąt osiem tysięcy złotych)” oraz w punkcie I.

podpunkcie 5 po numerze księgi wieczystej dodał frazę: „o wartości 53 000 zł (pięćdziesiąt trzy tysiące złotych)” (pkt 2), oddalił apelację wnioskodawczyni (pkt 3) oraz apelację uczestnika (pkt 4) i ustalił że wnioskodawczym i uczestnik ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie w postępowaniu odwoławczym (pkt 5).

2. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wniosła wnioskodawczyni, wskazując, że zaskarża je co do pkt 3 i 5. Zarzuciła naruszenie art. 684 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c.; art. 206 w zw. z art. 207 k.c.; art. 207 k.c.; art. 365 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.; art. 33 pkt 3 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy i innych ustaw (dalej: „ustawa nowelizująca z 2004 r.”) w zw. z art. 5 ust. 5 pkt 1 tej ustawy, art. 33 pkt 10 k.r.o. oraz art. 45 zd. 1 i 3 k.r.o., a także nierozpoznanie istoty sprawy przez nierozpoznanie żądania wnioskodawczyni zgłoszonego w punkcie V wniosku z 20 maja 2010 r. sprecyzowanego pismem z 30 stycznia 2018 r.

3. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Podawała, że w sprawie występują istotne zagadnienie prawne i potrzeba wyjaśnienia:

- kwestii możliwości czynienia przez sąd ustaleń co do dokonywania spłat bądź dopłat oraz pochodzenia środków pieniężnych w sytuacji, w której w innej sprawie cywilnej inny sąd orzekł w dacie obowiązywania wspólności ustawowej pomiędzy stronami o zniesieniu współwłasności nieruchomości i ustaleniu, iż prawo własności tej nieruchomości przypadło na rzecz uczestnika, bez zasądzenia spłat i dopłat;

- czy przyjęcie domniemania prawnego o zawarciu pomiędzy byłymi małżonkami porozumienia co do sposobu korzystania ze wspólnego przedsiębiorstwa w ten sposób, że działalność gospodarczą w ramach tego przedsiębiorstwa wykonuje jedno z nich, oznacza tym samym brak podstaw do żądania przez drugie z nich podziału pożytków z tego przedsiębiorstwa; nie ulega

bowiem wątpliwości, że pożytki z przedsiębiorstwa stanowią wynik osobistej pracy przedsiębiorcy, niemniej jednak praca ta opiera się o składniki majątkowe wchodzące w skład wspólnego przedsiębiorstwa.

Ponadto wnioskodawczyni wskazała, że skarga kasacyjna jest też oczywiście zasadna, z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy poprzez nierozpoznanie żądania zasądzenia na rzecz wnioskodawczyni od uczestnika pożytków ze składnika majątku wspólnego, tj. przedsiębiorstwa. Oczywiście zasadność skargi wynika również z kwalifikowanego naruszenia art. 206 k.c. i art. 207 k.c., w zakresie w jakim skarga dotyczy zasądzenia na rzecz wnioskodawczyni pożytków. Zdaniem wnioskodawczyni skarga kasacyjna jest też oczywiście uzasadniona w zakresie w jakim dotyczy nieruchomości położonej w J. przy ul. L., która przez Sądy obu instancji została uznana za majątek wspólny. W ocenie skarżącej Sąd Okręgowy dokonał także błędnej wykładni art. 33 pkt 3 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy nowelizującej z 2004 r. w zw. z art. 5 ust. 5 pkt 1 tej ustawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie SN z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

5. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi

Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Skarżąca nie sprostала powyższym wymaganiom. Sformułowane w skardze kasacyjnej zagadnienia prawne sprowadzają się wyłącznie do pytania o czysto incydentalnym i kazuistycznym charakterze, nie zawierając w sobie elementów, które mogłyby pozwolić na sformułowanie przez Sąd Najwyższy – w ramach rozpoznania skargi kasacyjnej – ogólnego stanowiska o uniwersalnym wymiarze. Skarżąca ogranicza się w istocie do zanegowania stanowiska Sądu drugiej instancji i przedstawiania własnej oceny rozstrzygnięcia. Pozwala to na przyjęcie, że skarżącej nie chodzi o przedstawienie istotnych zagadnień prawnych, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., a jedynie o poddanie zaskarżanego orzeczenia kontroli kasacyjnej.

6. Odnosząc się do powołanej przez skarżącą oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania, wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia SN z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Skarga kasacyjna w niniejszej sprawie nie zawiera argumentów uzasadniających stwierdzenie występowania tak rozumianej oczywistej zasadności. Wywody skarżącej stanowią *de facto* polemikę z ustaleniami, oceną dowodów i wnioskami prawnymi Sądów *meriti*. Zasadnicza część argumentacji przedstawiona we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania dotyczy błędnego – zdaniem wnioskodawczynie – stwierdzenia zarówno przez Sąd Rejonowy, jak i Sąd Okręgowy, że nieruchomości położona w J. przy ul. L. stanowi majątek osobisty uczestnika nabyty przez niego w zamian za składniki majątku osobistego na zasadzie surogacji. Wskazując na oczywistą zasadność skargi, wnioskodawczynie koncentruje się wyłącznie na brzmieniu postanowienia z 8 czerwca 1994 r., którym Sąd Rejonowy w Otwocku zniósł współwłasność wskazanej wyżej nieruchomości przez przyznanie całej nieruchomości na własność W.T., a zatem nabycie tej nieruchomości nastąpiło w dacie istnienia między stronami wspólności ustawowej i wywodzi, że brak rozstrzygnięcia o obowiązku spłat lub dopłat na rzecz wcześniejszych współwłaścicieli jest równoznaczny z nieodpłatnym nabyciem własności nieruchomości, której dotyczy spór. W konsekwencji, zdaniem wnioskodawczynie, Sąd Okręgowy naruszył art. 365 § 1 k.p.c. oraz 33 pkt 3 k.r.o.

W swoich wywodach wnioskodawczynie całkowicie pomija, że Sąd odwoławczy podkreślił, iż na rozprawie 8 czerwca 1994 r. W.T., w obecności sądu, wręczył pełnomocnikowi uczestników – M.C. kwotę 100 000 000 zł tytułem spłaty, która oświadczyła, że kwotę tę przyjmuje jako całkowitą spłatę w sprawie o zniesienie współwłasności (I Ns [...] /92). Nie znalazł również podstaw do zakwestionowania stanowiska Sądu Rejonowego, zgodnie z którym środki na spłatę współwłaścicieli W.T. otrzymał od swojej babki – W.K. (k. 1348-1349).

Z powyższego wynika, że skarżąca nie wykazuje oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, lecz eksponuje okoliczności, jej zdaniem, świadczące o błędach Sądów *meriti* w ustaleniach faktycznych będących podstawą orzeczenia Sądu Okręgowego, dążąc do podważenia stanowiska prawnego tego Sądu. Teza o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej oparta jest *de facto* na własnej, korzystnej wykładni rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w Otwocku z 1994 r. oraz okoliczności faktycznych, w których zostało ono wydane. Ponadto zawarta we wniosku argumentacja stanowi przejaw zakwestionowania dokonanej przez Sąd Okręgowy

oceny dowodów oraz poczynionych na tej podstawie ustaleń faktycznych, podczas gdy w postępowaniu kasacyjnym ustalenia faktyczne i ocena dowodów Sądu drugiej instancji są dla Sądu Najwyższego wiążące i nie mogą być podważane w skardze (art. 398¹³ § 2 oraz art. 398³ § 3, oba w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Podobnie nie sposób przyjąć jakoby oczywistą zasadność skargi kasacyjnej uzasadniało uwypuklone przez skarżącą nierozpoznanie żądania wnioskodawczynie zgłoszonego w punkcie V wniosku z 20 maja 2010 r., sprecyzowanego pismem z 30 stycznia 2018 r. o zasądzenie na rzecz B.T. ½ pożytków z przedsiębiorstwa wchodzącego w skład majątku wspólnego stron, a rozpoznanie żądania o zasądzenie pożytków z nieruchomości. Niewątpliwie uszło uwagi skarżącej, że w piśmie datowanym na 23 września 2022 r., zatytułowanym „Stanowisko końcowe – wykonanie zobowiązania sądu z dnia 23 sierpnia 2022 r.” pełnomocnik wnioskodawczynie domagał się zasądzenia od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwoty w łącznej wysokości nie niższej niż 961 290,07 zł tytułem zwrotu korzyści uzyskiwanych przez W.T. z majątku wspólnego uczestnika i wnioskodawczynie w okresie od chwili orzeczenia rozvodu do chwili orzekania (pkt 10 pisma, k. 1228). Taki też wniosek został rozpoznany i ostatecznie uznany za niezasadny przez Sądy *meriti* (pkt VI postanowienia Sądu Rejonowego z 30 grudnia 2022 r., k. 1238v. oraz pkt 3 postanowienia Sądu Okręgowego z 23 lutego 2023 r., k. 1338). Również z uzasadnień obu wskazanych orzeczeń wynika, że Sądy *meriti* ostatecznie rozpoznały żądanie wnioskodawczynie sformułowane w piśmie datowanym na 23 września 2022 r., którym były związane.

Końcowo już należy przypomnieć, że oczywista zasadność skargi dotyczy jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego o charakterze elementarnym, polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie orzeczenia oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym, że

może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Analiza skargi wniesionej przez B.T. jednoznacznie wskazuje, że skarżąca zmierza jedynie do ponownej oceny sprawy, a w skardze brak jest skutecznego wykazania kwalifikowanych naruszeń przepisów prawa, i argumentów sformułowanych w oderwaniu do własnej oceny sprawy przez skarżącą.

7. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

8. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

(R.N.)

[a.ł]